

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОЇ МУЗИКИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Лазарєв С. Г.

*старший викладач кафедри технологій мистецтва
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(Україна, м. Київ)*

Одним з актуальних напрямків для культурного сьогодення є електронна музика. Її розвиток пов'язаний з новими технологіями (технологіями запису, передачі та відтворення звуку, комп'ютерними та мультимедіа технологіями). Їх зміна, розвиток, різні способи використання в процесі відтворення електронної музики недостатньо досліджені, як і мало досліджена сфера використання новітніх технологій в якості засобів виразності сучасного музичного мистецтва [5, с. 4].

В мистецтвознавчих дослідженнях найчастіше використовується класифікація по жанровим та стильовим ознакам. В системі видової типології мистецтв стиль та жанр відносяться до понять категоріального рівня.

«Стиль – термін у мистецтвознавстві, що характеризує систему засобів виразності, яка служить втіленню того чи іншого ідейно-образного змісту. У музиці це – музично-естетична та музично-історична категорія. При безумовній залежності від змісту стиль все-таки належить до галузі форми, під якою розуміється вся сукупність музично-виразних засобів, що включає елементи музичної мови, принципи формоутворення, композиційні прийоми...» [2, с. 281].

Ю. Борєв, аналізуючи структуру стилю, виділяє 9 рівнів (прошарків) стилістичної спільності, що формують структуру стилю: тематична і інтонаційна спільність культури, національна стилістична спільність, національно-стадіальний стиль, стиль художнього напрямку, індивідуальний стиль художника, стиль періоду творчості, стиль твору, стиль елемента твору та стиль епохи [1].

За Є. Назайкинським, музичний стиль – це відмінна якість музичних творів, що входять в ту чи іншу конкретну генетичну спільність (спадщина композитора, школи, напрями, епохи, народу і т.д.), яка дозволяє безпосередньо відчувати, пізнавати, визначати їх генезис і проявляється в сукупності всіх без винятку властивостей музики, що сприймаються, властивостей об'єднаних в цілісну систему навколо комплексу відмінних характерних ознак [3, с. 20].

Ще один дуже важливий підхід до вивчення ступеня подібності оцінка за допомогою жанрової класифікації.

Сучасне тлумачення поняття жанру зводиться до його розуміння як загального поняття, що відображає найбільш суттєві властивості і зв'язки явищ світу мистецтва, сукупність формальних і змістовних особливостей твору. Жанри сформовані наборами умов; багато творів використовують кілька жанрів за допомогою запозичення та об'єднання цих умов.

Музичний жанр (від фр. Genre – рід) – багатозначне поняття, що характеризує роди та види музичної творчості у зв'язку з їхнім походженням, умовами виконання і сприйняттям. Поняття музичного жанру відображає основну проблему музикознавства та музичної естетики – взаємозв'язок між зовні музикальними факторами творчості та її суто музичними характеристиками. Музичний жанр є одним з найважливіших засобів художнього ототожнення [7].

За Є. Назайкинським, жанри – це реальний зв'язок музики з життям [3, с. 80]. За цим принципом вчений виділяє три основні жанрові групи: ліричні жанри (наприклад, пісня, романс, ноктюрн, колискова, поема, серенада), розповідні та епічні жанри

(наприклад, билина, дума, гімн, балада, рапсодія, увертюра); моторні жанри, пов'язані з рухом (наприклад, танцювальна пісня, танець, марш, етюд, токато, *perpetuum mobile*, скерцо) [3, с. 87].

Більшість дослідників з жанрової класифікації поділяють музику приблизно на 10 жанрів, в тому числі жанр електронної музики (часто згадується як електроніка) [6], особливості класифікації якої і розглядаються у даній роботі.

Більшість дослідників з жанрової класифікації поділяють музику приблизно на 10 жанрів, в тому числі жанр електронної музики (часто згадується як електроніка) [9].

Електронна музика – музика створена з використанням електронних, комп'ютерних технологій, синтезаторів, семплерів та ін., об'єктом роботи автора в якій є весь звуковий матеріал, включаючи звукову тканину і композицію в цілому. Будь-який звук вироблений з використанням електронного сигналу може бути названий електронним.

В своєму дослідженні жанрової класифікації електронної музики, Р. Kirsс зазначає, що основна проблема підходу до поділу музики на 10 основних жанрів, полягає в тому, що багато з цих жанрів, в тому числі жанр електронної музики, можна поділити в свою чергу, на безліч жанрів і піджанрів, які надзвичайно відрізняються один від одного. Одною з найбільш складних у цьому сенсі є область електронної музики, яка містить десятки (або навіть сотні) дуже різних жанрів і піджанрів, таких як *ambient*, *Nu Jazz*, електронна арт-музика, *drum and bass*, хаус, техно, електро, транс, тріп-хоп, інтелектуальна танцювальна музика (*IDM*) і т. д. Тому вони не повинні бути віднесені тільки до одного жанру, і мають бути відокремлені з метою розширення точності класифікації [9].

Класифікація та визначення жанрів та піджанрів електронної музики, її стилевих напрямків має свої особливості, є актуальним питанням сучасного музикознавства та являється темою сучасних досліджень зарубіжних та вітчизняних музикознавців.

Багато досліджень проводилося в галузі схожості музики та галузі жанрової класифікації останнім часом в області аудіо, тому дослідження, у яких розглядаються аналогічні теми, містять декілька різних підходів. Однак, в загальних рисах більшість робіт дещо схожа. Так, за Кірсом, особливості отримані з аудіо, подібні характеристики часто групуються разом, щоб зменшити обсяг даних, що опрацьовуються, і, нарешті, ці дані використовуються для навчання машинних алгоритмів для класифікації. Іншими словами, музика класифікується з використанням машинних алгоритмів відповідно до отриманих особливостей. Успіх часто залежить від різних варіантів алгоритму, параметрів і використаних функцій [6].

У випадку електронної музики, ритм є одним з найбільш важливих параметрів, який може допомогти у вирішенні жанрів один від одного.

На думку Т. С. Ястремського, виділення ритмічних схем у електронній музиці, на додаток до інших даних, отриманих традиційно з обчислювальних моделей, буде надавати достатньо інформації для більш точної класифікації музики, особливо в галузі електронної музики [5].

Саме ритмічна схема, на нашу думку, є одним з важливих принципів за якими визначаються стилі та підстили найбільшого пласту електронної музики – електронної танцювальної музики де ритм є одним з найбільш важливих параметрів для визначення жанрів.

Перше на що можна спиратися, це кількість ударів що приходиться на певну одиницю часу, для зручності, виробниками музичного обладнання та програмного забезпечення, обрано підрахунок кількості ударів на хвилину (*bpm* – *beat per minute*, англ.). За цими показниками можна розрізнити більшість жанрів та субжанрів електронної танцювальної музики.

Не менш важливою ознакою можемо вважати наявність басової партії, тривалість і розміщення компонентів її малюнку по відношенню до сильної долі ритму та довжину басової музичної фрази, що повторюється.

Також враховується використання специфічних засобів відтворення звуку, що характерні для певних течій і напрямів.

Особливий інтерес представляє розгляд такого критерію, як «тембральне забарвлення», так як він має одну з визначальних ролей в понятті «саунду». Але оцінка та характеристика даного критерію часто суб'єктивна [5, с. 79].

Також, підкреслює Т. С. Ястремський, особливий інтерес представляє поділ всередині кожного стилю на свого роду підстили, які в свою чергу об'єднані в групи, виходячи з основних характеристик звучання, типових для даних стилів, а також їх походження. Підстильовий поділ присутній і в багатьох інших джерелах – друкованих та Інтернет-ресурсах. Дослідження показують, що нерідко зараховувані до різних підстилів твори не мають яскраво виражених відмінностей у використуваних засобах виразності і типах звучання. Вони розділені на підстили лише за географічною або історичною ознакою. Таким чином, класифікація на підстили танцювальної електронної музики, нерідко є досить умовною, і не завжди становить інтерес для детального аналізу [5, с. 80].

Таким чином, проведене дослідження дає підстави зробити висновок, що існує декілька підходів за якими можна проводити класифікацію електронної музики. Серед них є суто мистецтвознавчі, що пов'язані із специфікою та естетикою музичного мистецтва, до яких можна віднести принципи класифікації за особливостями композиторського письма, за стильовими та за жанровими ознаками.

Композиції, що відносяться до різних стилів електронної музики, мають стильову відособленість, як і твори інших музичних стилів, що виникає на основі таких розмежувань, як: виникнення в тій чи іншій країні, регіоні, приналежність до творчості певної групи музикантів і т.д.

Також визначені такі принципи класифікації, що характерні для електронної музики та найбільшого її пласту – електронної танцювальної музики.

Наприклад, класифікація за ритмічною структурою, яка є одним з найбільш важливих параметрів, що може допомогти у вирішенні жанрів один від одного.

Також в електронній музиці, можна проводити класифікацію за такими ознаками як: наявність басової партії, тривалість і розміщення компонентів її малюнку по відношенню до сильної долі ритму та довжину басової музичної фрази, що повторюється. Також враховується використання специфічних засобів відтворення звуку, що характерні для певних течій і напрямів.

Отже, розглядаючи електронну музику, як новий жанр музичного мистецтва, що виник в умовах масової культури та відіграє значиму роль у суспільному музичному житті треба зазначити, що цей феномен уже має свій сформований інструментарій, особливості класифікації, та його розвиток продовжується разом з швидкими темпами росту та поширенням новітніх комп'ютерних технологій. Саме це ставить проблеми дослідження даного напрямку як серйозного явища в мистецтві та потребує свого подальшого вивчення.

Використані джерела:

1. Борев, Ю. Б. Эстетика: учебник / Ю. Б. Борев. – М.: Высш. Шк., 2002. – 511 с.
2. Музыкальная энциклопедия: в 6 т. / гл. Ред. Ю. В. Келдыш. – М.: Сов. Энцикл., 1981. – Т. 5. – С. 281.

3. Назайкинский, Е. В. Стиль и жанр в музыке: учеб. Пособие для студ. Высш. Учеб. Заведений / Е. В. Назайкинский. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 248 с.
4. Ракунова, И. Н. Новые композиторские технологии: Творчество Аллы Загайкевич / И. Н. Ракунова. – К.: Феникс, 2010. – 208 с.
5. Ястремский, Т.С. Танцевальная электронная музыка в художественной культуре рубежа XX–XXI веков / Т. С. Ястремский. – СПб, 2006. – 227 с.
6. Priit Kirss Audio Based Genre Classification of Electronic Music / Priit Kirss: Master's Thesis. – University of Jyväskylä, 2007. – 72 p.
7. Музыкальный жанр [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/Музыкальный_жанр. – Дата доступа: 28.06.2011.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ